

Pestprotocol van basisschool Lodijke

Inhoud:

1. Voorwoord
2. Waarom pestprotocol?
3. Verantwoordelijkheden binnen het pestprotocol
4. Informatie
 - a. Verschil plagen en pesten
 - b. Pesten als groepsproces
 - c. Digitaal pesten
 - d. Signalen
 - e. Gevolgen
5. Maatregelen
 - a. Preventieve aanpak
 - b. Curatieve aanpak
 - c. Operatieve aanpak

1. Voorwoord

Iedere school is verplicht een pestprotocol te hebben.

In dat protocol gaat veel aandacht uit naar hoe te handelen als er zich een pestprobleem voordoet.

Het is mijns inziens beter om juist meer aandacht te besteden aan het voorkomen van pesten.

Dit kan door aandacht te besteden aan een goed pedagogisch klimaat in de groep, zorgen voor een goede groepsvorming waarbij iedereen zich 'gezien en gehoord' voelt.

Uit onderzoek blijkt dat anti-pestprogramma's minder effectief zijn dan wat men in eerste instantie verwacht. Structurele aandacht voor een goede veilige sfeer in de groep blijkt effectiever, het pestgedrag blijkt dan duidelijk te verminderen.

Tijdens een conferentie "pesten past niet" (5 juni 2013) pleitte o.a. Sue Young voor een oplossingsgerichte aanpak:

geef aandacht aan wat goed gaat, geef aandacht aan wat je wél wilt.

Beter om bijvoorbeeld een dag over Vriendschap te organiseren dan aandacht te besteden aan de landelijke dag tegen het pesten.

Ik kan me hier helemaal in vinden en ben er dan ook van overtuigd dat wij met onze aandacht voor het pedagogisch klimaat in de groep effectief het pestgedrag kunnen bestrijden.

Wat kunnen wij op Lodijke consolideren:

- onze leefregels gekoppeld aan de
- lessen over het Pedagogisch Klimaat
- trefwoord
- sociogram afnemen
analyseren en plan van aanpak maken
(zowel voor de individuele leerling als voor de gehele groep)
- LVS Scol afnemen
met de uitslag een handelingsplan maken
(zowel voor de individuele leerling als voor de gehele groep)
- Sociale vaardigheidstraining/weerbaarheidstraining voor kinderen die op sociaal emotioneel vlak wat extra's nodig hebben.

Wat kan mijns inziens verbeterd:

- Meer aandacht voor de groepsvorming (structureel en door het hele schooljaar heen). Dit kan gezien worden als een klassikale sociale vaardigheidstraining. Hadden we tot enkele jaren geleden weinig of geen behoefte aan een dergelijk programma, het lijkt dat er nu wel een wens is naar een duidelijk aanpak de groeps sfeer met de daarbij behorende sociale vaardigheden.
NB. Hierbij kan/zal vooraf onderzocht moeten worden wat werkt, hoe krijgen we iedereen enthousiast om hieraan mee te werken.
- Gedragsafspraken maken hoe om te gaan met negatief gedrag waaronder het pestgedrag. Dit, zodat door de hele school eenzelfde 'taal' gesproken wordt en dat er door ieder op een eenduidige manier gereageerd wordt als het gaat over aanpak negatief gedrag.
- Een vragenlijst samenstellen die leerlingen (vanaf groep 5) in staat stellen om na te denken over het fenomeen pesten.
- Vertrouwenspersoon aanwijzen die:
 - begeleiding kan bieden aan leerlingen die slachtoffer zijn van pestgedrag
 - maar ook begeleiding kan bieden aan leerlingen die pestgedrag vertonen.

- begeleiding voor leerlingen die zich moeilijk aan de regels kunnen houden of de afspraken niet nakomen. (Bob van der Meer, een psycholoog die zich erg bezighoudt met pesten/pestgedrag geeft aan dat deze begeleiding zou moeten gebeuren door deskundigen zoals een coach of therapeut).
- Als vraagbaak kan dienen om leerkrachten te begeleiden hoe om te gaan met pestgedrag in de klas.
- Professionalisering van de leerkrachten;
 - Hoe stimuleer je leerlingen (door juiste communicatie) hun eigen oplossing te bedenken?
 - hoe voorkom ik zoveel mogelijk pestgedrag?,
 - hoe signaleer je?,
 - invloed van het gedrag van de leerkracht,
 - wat doe je als er gepest wordt in jouw groep?,
 - hoe pak je gesignaleerd gedrag aan?
- Ook kan gedacht worden aan een (digitaal) meldpunt waarop zowel ouders, leerlingen als buitenschoolse opvang het door hen gesignaleerd pestgedrag door kunnen geven. Een beperkt aantal leerkrachten kan op dit meldpunt kijken!!
(korte uitleg van idee: Er wordt een vragenlijstje ingevuld. Wordt een bepaalde leerling meerdere keren genoemd, dan wordt er actie ondernomen door een van de leerkrachten in samenspraak met de leerkracht van deze leerling.)

December, 2013

Yolande Ooms, gedragspecialist basisschool Lodijke

2. Waarom een pestprotocol?

Uitgangspunten van Lodijke

- a. Lodijke wil voor alle kinderen die de school bezoeken een veilige school zijn. Dit betekent dat de school expliciet stelling neemt tegen pestgedrag en concrete maatregelen voorstelt bij voorkomend pestgedrag.
- b. Als pestgedrag plaatsvindt, ervaren we dat als een probleem voor alle betrokkenen van de school. Het is een probleem voor het gepeste kind, voor het kind wat pest MAAR ook voor alle omstanders (de medeleerlingen, de leerkrachten en de ouders).

Basisschool Lodijke wil haar kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. Een pestprotocol is een van de onderdelen om bovenstaande te ondersteunen. Want ook wij weten dat pesten overal voorkomt ook bij ons op school. Het is belangrijk om een duidelijk en helder beleid te hebben waar alle betrokkenen op kunnen terugvallen in situaties waar pestgedrag optreedt. Wij willen vooral veel aandacht besteden aan het preventieve gedeelte, hoe kunnen we ervoor zorgen dat pestgedrag niet of nauwelijks voorkomt.

Omdat basisschool Lodijke zich als doel stelt dat alle kinderen zich veilig voelen binnen de school is het noodzakelijk om ook de aandacht te richten op het voorkomen van pesten.

Een goed pedagogisch klimaat binnen iedere groep is hiervoor en vereiste. De rol van de leerkracht is hierbij zeer belangrijk. Hij bevordert dit door het scheppen van een veilig klimaat en een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. Op Lodijke wordt hiervoor o.a. gebruik gemaakt van onze Leefregels, Trefwoord en de lessen uit de map Pedagogisch Klimaat.

Erg belangrijk is het om (vooral direct aan het begin van het nieuwe schooljaar) samen met de kinderen afspraken te maken hoe we op een respectvolle, prettige manier met elkaar omgaan. Dat dit niet altijd als vanzelfsprekend wordt ervaren betekent dat we als school continue, het hele jaar door, aandacht zullen moeten besteden aan het creëren en onderhouden van een goed pedagogisch klimaat.

De preventieve maatregelen van basisschool Lodijke worden in een volgend hoofdstuk uitvoerig besproken.

Ondanks alle inzet kan het toch, in een enkel geval voorkomen dat een kind systematisch door andere kinderen wordt gepest. Door middel van dit pestprotocol willen we aangeven hoe wij handelen als pestgedrag geconstateerd wordt. Het protocol biedt aan alle betrokkenen duidelijkheid over specifieke aanpak van dit ongewenste gedrag.

Op de informatieavonden aan het begin van het schooljaar zal het pestprotocol aan de orde worden gesteld.

Doelen:

- Pestgedrag binnen Lodijke zoveel mogelijk voorkomen door preventieve aanpak
- Betrokkenen informeren over de pestproblematiek
- Stappenplan hoe te handelen als pestgedrag optreedt

3. Verantwoordelijkheden binnen het pestprotocol

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordigers van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat men pestgedrag op school niet accepteert en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaat aanpakken.

In het pestprotocol wordt ook vermeld hoe de school het pestgedrag probeert te voorkomen.

1. Leerkrachten en alle betrokkenen hebben een belangrijke taak om (vaak minutieus) pestgedrag te **signaleren**. Helaas blijkt dat wij maar een heel klein percentage 'zien/horen'.
2. Leerkrachten en alle betrokkenen binnen de school moeten **alert reageren** op pestgedrag. Indien pestgedrag optreedt, moeten zij duidelijk stelling innemen en actie ondernemen tegen dit gedrag. De eerste verantwoordelijkheid onder schooltijd blijft te allen tijde liggen bij de leerkrachten. Daarbij vraagt ook pesten wat plaatsvindt na schooltijd maar wel gerelateerd is aan school ook onze aandacht!
3. Een medeleerling heeft ook de **verantwoordelijkheid** om het pestprobleem bij de leerkracht en/of de ouders te melden. Alle leerlingen zijn immers medeverantwoordelijk voor een goede sfeer in de groep. Het inschakelen van de leerkracht wordt niet opgevat als klikken. (De kinderen wordt vanaf de kleutergroep bijgebracht dat je niet mag klikken maar als de regels, die jullie hebben afgesproken met elkaar, overtreden worden heeft iedereen het recht en de plicht dit aan elkaar, de leerkracht en de ouders te vertellen. Dat noemen we dan geen klikken.)
4. Van ouders die op de hoogte zijn van (pest)problemen binnen de groep, wordt verwacht dat zij dit **doorgeven** aan de desbetreffende leerkracht van school.
5. Wanneer pesten, ondanks alle inspanningen blijft voortduren, voert de school de uitgewerkte **protocollaire procedure** uit.
6. Dit pestprotocol wordt door het hele team en de medezeggenschapsraad onderschreven en via de weekbrief met de ouders gecommuniceerd.
7. In het pestprotocol worden de preventieve en operatieve/curatieve maatregelen besproken. Met andere woorden; hoe voorkom je pesten, wat doe je als het zich onverhoopt toch voordoet en hoe zorg je ervoor dat het probleem zich niet herhaalt.

4 Algemene informatie over pesten

a. Er is een verschil tussen plagen en pesten.

Plagen is incidenteel, het machtsevenwicht is gelijk, je mag voor jezelf opkomen, je MOET zelfs voor jezelf opkomen, dat is de norm. Plagen heeft geen nadelige gevolgen voor wie dan ook. Plagen is een spelletje, niet altijd leuk, maar nooit echt bedreigend of schadelijk voor de ontwikkeling.

Als plagen structureel wordt spreken we van pesten. Pesten is structureel, het machteenwicht is ongelijk, je wordt niet meer verondersteld om voor jezelf op te komen, doe je dat namelijk wel dan wordt je nog harder aangepakt. Pesten is bedreigend. (Bob van der Meer, artikel Counseling magazine nr. 4, 2012)

Belangrijk hierbij is de kanttekening dat het bij pesten ook gaat hoe de persoon het gedrag van de ander ervaart, hoe hij dit gedrag beleeft. De beleving van het kind is de norm, wordt het gedrag als pesten beleefd, dan is het pesten! Naast openlijke vormen van pesten, komen ook vormen van pesten voor die niet zichtbaar zijn, zoals het buitensluiten van iemand.

b. Pesten, een groepsproces

Pesten is een complex en universeel groepsprobleem.

Bob van der Meer onderscheidt 5 partijen bij pesten:

1. Persoon die gepest wordt
2. Persoon die pest
3. De omstanders; personen die
 - a. mee pesten,
 - b. helpen de persoon die pest (vaak stiekem),
 - c. het pesten aanmoedigen (door bijv. te lachen om pestgedrag, of bij de groep die pest staan),
 - d. er buiten staan, degenen die zich nergens mee bemoeien, ook geen weet hebben van het pesten,
 - e. de stille personen, deze keuren het pesten af maar doen niets
4. Leerkracht
5. De ouders/verzorgers

Als je het pestgedrag structureel aan wilt pakken is het belangrijk om met alle partijen samen te werken. Vooral de middengroep, de omstanders, houden het pestgedrag in stand.

Door deze groep te mobiliseren is de kans op een succesvolle aanpak het grootst.

Uiteraard is samenwerking met ouders/verzorgers van de kinderen belangrijk.

Bij pestgedrag hebben we ook te maken met psychologische mechanismen, de beïnvloeding van elkaar binnen de groep.

Psychologische mechanismen:

- De samenzwering om te zwijgen
iedereen in de groep weet dat er gepest wordt maar toch durven leerlingen het niet naar buiten te brengen uit angst om voor verklikker aangezien te worden.
Dit kun je doorbreken door de volgende regel af te spreken: je mag nergens over klikken maar als de regels die we met elkaar hebben afgesproken worden overtreden heb je het recht maar ook de plicht om dit aan elkaar, de leerkracht en ouders te vertellen. Dit noemen we GEEN klikken. Regelmatig moet in de klas gevraagd worden of er iets speelt, of de leerlingen iets dwarszit wat zij graag aan anderen zouden willen vertellen.

- Het omstandersdilemma
men doet niets omdat er bij 'geweld' verwarring bestaat in een groep wie verantwoordelijk is om hier iets aan te doen.
Dit dilemma kun je doorbreken met het maken van beleid dat iedereen op school verantwoordelijk is voor elkaars psychosociale veiligheid. Dus als je ziet dat het met iemand niet goed gaat of hem/haar iets dwarszit moet je dit kenbaar maken.
- 'Blaming the victim' *'het schuldig achten van het slachtoffer'*
de omstanders hebben de neiging om het slachtoffer (gedeeltelijk) de schuld te geven. Het past niet in ons beeld van een rechtvaardige wereld (wie goed doet wordt beloond), dus als je wordt gepest is daar vast een reden voor.
De enige oplossing is heel duidelijk maken dat **niemand** heeft gevraagd om slachtoffer van geweld (wat pesten ook is) te worden.

Als we weten dat pesten een groepsproces is moeten we het ook bestrijden door de gehele groep aan te spreken.

Hoe kunnen we dat dan doen, hoe pakken we het pestprobleem aan?

Zie hiervoor hoofdstuk 5 Maatregelen.

c. Digitaal pesten

Er is tot op heden zeer weinig wetenschappelijke literatuur voorhanden over digitaal pesten. Een eenduidige definitie van digitaal pesten is dan ook nog niet te vinden.

Bill Belsey geeft op de site '<http://www.cyberbullying.org/>' de volgende definitie: *"Cyber bullying involves the use of information and communication technologies to support deliberate, repeated, and hostile behavior by an individual or group, that is intended to harm others."* (*"digitaal pesten impliceert het gebruik van informatie- en communicatietechnologie ter ondersteuning van opzettelijke, herhaald en vijandig gedrag door een individu of groep, dat bedoeld is om anderen schade te berokkenen"*).

Denk bij digitaal pesten aan pesten door middel van e-mail, sms, MSN, websites, chatboxen.

Naast de vele overeenkomsten tussen 'klassiek' pesten en cyberpesten zijn er ook zeker verschillen.

- digitaal pesten is anoniemer doordat er geen face-to-face contact is, daardoor ziet men de reactie van de ander niet en durft men meer.
- digitaal pesten is niet plaatsgebonden, heeft een groter bereik.
- digitaal pesten heeft een hogere frequentie
- digitaal pesten is vaak groffer, agressiever en harder (doordat het anoniemer is).

De digitale afstand tussen de persoon die pest en het slachtoffer, de anonimiteit en het typisch impulsief gedrag van pubers/tieners zorgt ervoor dat digitaal pesten extremere vormen kan aannemen.

Enkele voorbeelden van vormen van digitaal pesten:

Mailen:

- Anonieme mailtjes sturen met vervelende teksten
- Schelden of dreigen in een mailtje
- Bommiltjes: honderden mailtjes naar één persoon sturen.
- Stalken: iemand steeds lastig vallen met mailtjes.

Beelden op internet:

- Het versturen van vervelende of enge filmpjes om iemand bang te maken.
- Iemand stiekem filmen en deze beelden ongevraagd op internet zetten.
- Happy slapping; iemand mishandelen, dit filmen en dan dit filmpje op internet zetten.

- Happy shagging: (shagging is plat Engels voor seks) tieners/pubers laten zich intiem fotograferen of filmen. Vervolgens verschijnen deze beelden ongevraagd en ongewild op internet.

Om digitaal pesten aan te pakken is samenwerking tussen school en ouders erg belangrijk. Nb. de jeugd is op digitaal gebied vaak veel kundiger dan ouders en leerkrachten.

- ➔ Op de server Lodijke-Onderwijs-Zorg-Gedrag-Info digitaal pesten kun je meer informatie vinden.

d. Signalen van pesterijen kunnen zijn:

1. altijd een bijnaam, nooit bij de eigen naam noemen.
2. zogenaamde leuke opmerkingen maken over een klasgenoot.
3. een klasgenoot voortdurend ergens de schuld van geven.
4. briefjes (met vervelende teksten) doorgeven.
5. beledigen.
6. isoleren en negeren.
7. buiten school opwachten, slaan of schoppen of dreigen.
8. op weg naar huis achterna rijden.
9. naar het huis van de gepeste gaan.
10. bezittingen afpakken.
11. negatieve opmerkingen over kleding /uiterlijk
12. schelden of schreeuwen.
13. pesten via msn./ Hyves/ sms
14. enz

e. Gevolgen

Het is bewezen dat pestgedrag binnen een groep nadelige gevolgen heeft voor alle leerlingen. Het verstoort voor allen de sociaal emotionele ontwikkeling.

Kortom: pesten kent alleen maar slachtoffers.

Als kinderen langdurig gepest worden, heeft dit een blijvende invloed op hun persoonlijkheidsstructuur. Denk hierbij o.a. aan een laag of negatief zelfbeeld, weinig tot geen zelfvertrouwen, een volledig gebrek aan zelfrespect, is (faal)angstig.

Maar onderschat ook de gevolgen niet van de personen die pesten, zij ontwikkelen zich vaak tot niet stabiele, onbetrouwbare volwassenen. Zij hebben maar liefst 25% meer kans om in het criminele circuit terecht te komen (Van der Meer 2005)! Dit geeft aan hoe belangrijk het is om pestgedrag serieus te nemen en het op een goede manier aan te pakken.

Personen die pesten hebben moeite om zich aan te passen, kunnen moeilijk vrienden maken en leren niet om op een juiste manier hun probleem op te lossen.

Ook zijn er (vaak onderschatte) negatieve gevolgen voor de omstanders, de rest van de groep. Buiten het feit dat pestgedrag de sfeer en de veiligheid binnen een groep negatief beïnvloedt, is er ook voor de sociale ontwikkeling van de omstanders een negatief effect. Door het niet goed aanpakken van pesten krijg je meelopers en opportunisten. Zij 'leren' dat pesten effect heeft en niet te stoppen is. Vooral als het pesten niet op een goede manier gecorrigeerd wordt. Ze kunnen ervaren dat machtsmisbruik geoorloofd is. Zij zullen hierdoor geen duidelijke stelling (durven) innemen tegen machtsmisbruik of geweld binnen de klas, de school, het werk, het gezin of in de maatschappij.

Het is belangrijk dat kinderen al vroeg wordt geleerd dat ze voor anderen op mogen komen. Door het pesten aan te pakken leer je kinderen duidelijk stelling te nemen tegen geweld op school maar ook daarbuiten!!

Enkele belangrijke regels bij het pesten luiden:

- ➔ Word je gepest, praat er dan thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden!!
- ➔ Ben je op de hoogte dat er gepest wordt, praat er dan met anderen over, bijv. met je ouders of je leerkracht!! Je mag het niet geheim houden!!
 - ➔ Neem je verantwoordelijkheid (en sluit niet je ogen).

5. Maatregelen

Preventieve aanpak.

Bij de preventieve maatregelen is het van belang dat er gedurende het hele schooljaar op geregelde tijden aandacht is voor een sociaal en veilig klimaat in de groep.

De school heeft een inspanningsverplichting om pesten zoveel mogelijk te voorkomen door o.a. veel aandacht te besteden aan de sfeer binnen de groep!

Enkele uitgangspunten en wat het betekent voor ons handelen

1. Voorkomen is beter dan genezen!

Zorgen voor een goede en veilige sfeer in de groep is de belangrijkste voorwaarde!!

2. Wat aandacht krijgt groeit!

Beter aandacht te besteden aan een goede sfeer, gelijkwaardigheid, acceptatie en respect voor elkaar. Dit kan door middel van losse thematische activiteiten of projecten. Er mag zo nu en dan ook informatie verstrekt worden over pestgedrag en wat dat met de ander doet. Zo leren kinderen om aandacht te hebben voor de gevoelens van de ander en op een goede respectvolle manier met elkaar om te gaan.

3. Pesten wordt als ongewenst gedrag ervaren, het past niet in een veilig pedagogisch klimaat. Als school (leerlingen, leerkrachten en ouders) zullen we een duidelijk standpunt innemen dat pesten nooit getolereerd wordt. Neem de klacht over pesten dan ook altijd serieus. Het gaat hierbij om de **beleving** van de gepeste persoon, wordt het gedrag door hem/haar gevoeld als pesten, dan handel je als leerkracht daar ook naar.

4. Pesten binnen een groep heeft nadelige gevolgen voor alle leerlingen. Het verstoort de sociaal emotionele ontwikkeling. Pesten kent alleen maar slachtoffers! *Zie informatie hoofdstuk 4e*

5. Wij willen binnen ons lesprogramma veel aandacht besteden aan een veilig pedagogisch klimaat omdat wij weten dat kinderen zich dan beter (cognitief en sociaal) ontwikkelen. *Hierbij wordt gebruik gemaakt van onze Leefregels, lessen uit de map Pedagogisch Klimaat en Trefwoord.*

Het is heel belangrijk om in het begin van het nieuwe schooljaar samen met de kinderen afspraken te maken hoe we op een respectvolle manier met elkaar omgaan.

Hierbij worden de algemene schoolregels besproken en worden er samen met de groep afspraken gemaakt.

Op dit moment kan er met de groep een contract (op niveau) opgesteld worden waaraan iedereen (de kinderen en de leerkracht) zich beloofd te houden.

Hieruit voortvloeiend kan er een lijst samengesteld worden waarop de interventies staan die de groepssfeer ten goede komen.

Hieraan kan een beloningssysteem gekoppeld worden.

Er wordt ook besproken wat de consequenties kunnen zijn als men zich met regelmaat niet aan de afspraken houdt.

Vanaf groep 5 kan er jaarlijks aandacht worden besteed aan pestgedrag. Leerlingen vullen een enquête in waardoor leerlingen d.m.v. vragen na gaan denken over het fenomeen pesten. Maar ook over hun eigen positie, hun rol in de groep onder andere m.b.t. pesten. De uitslag kan aanleiding geven tot interventies door de leerkracht op gebied van de sociale sfeer in de groep. Merendeels zullen dit interventies zijn die klassikaal aangeboden worden maar de uitslag kan

ook aanleiding zijn tot individuele gesprekken. Leerlingen kunnen veel leren van en met elkaar. Ook kunnen leerlingen elkaar hierin helpen.

6. Wij volgen de sociaal emotionele ontwikkeling van de kinderen en van de groep nauwkeurig. *In het begin van het schooljaar wordt onder alle leerlingen van de groep een sociogram afgenomen. Het sociogram geeft de onderlinge verhoudingen binnen de groep weer. Dit is belangrijke informatie voor de leerkracht m.n. bij signalering van pestgedrag. De uitslag van het sociogram wordt besproken met de co-teacher en komt ook ter sprake bij de overdracht van de groep aan het einde van het schooljaar. Daarbij wordt vanaf groep 3, 2 maal per jaar SCOL ingevuld. Vanaf groep 6 vullen leerlingen de leerlingSCOL vragenlijsten voor leerlingen ook in. Vanuit deze uitslagen kunnen handelingsplannen opgesteld worden.(Hoe ziet het kind zichzelf?, hoe ziet het kind zichzelf binnen de groep?)*
7. Rol van de leerkracht is van groot belang! *Bij preventie van pestgedrag in de klas is gedrag van de leerkracht heel belangrijk. Hij dient te zorgen voor een goed pedagogisch klimaat binnen de klas. Het is belangrijk dat de leerkracht veiligheid biedt aan iedere leerling. Iedere leerling wil zich geaccepteerd en gerespecteerd voelen door medeleerlingen maar vooral door de leerkracht. Handhaven van de orde in de groep is van groot belang. De leerkracht zal de bereidheid moeten hebben om hulp te bieden aan alle kinderen. De leerkracht dient op een duidelijke manier stelling te nemen tegen pestgedrag. Het spreekt voor zich dat goed voorbeeldgedrag van de leerkracht (modeling) noodzakelijk is. Olweus (1992) spreekt in dit verband over zogenaamde sociale besmetting bij fout voorbeeldgedrag. Bij een autoritaire leiding is vijandig gedrag tussen leerlingen hoger dan bij een democratische leiding. Leerkrachten kunnen, bewust óf onbewust, met hun gedrag de aandacht vestigen op bepaalde leerlingen. Denk daarbij aan het regelmatig, op cynische wijze, benadrukken van negatieve aspecten of afwijkende uiterlijke kenmerken van een bepaalde leerling, het voor de gek houden, het hebben van duidelijke vooroordelen over een bepaalde leerling of het toedelen van een constante rol aan een leerling. Als de leerkracht een passieve houding aanneemt in de klas en niet alert reageert op (vaak minutieus) pestgedrag binnen de groep geeft hij als het ware de personen die pesten een vrijbrief om te pesten*
8. Leerkracht dient zich steeds te ontwikkelen zodat hij pestgedrag goed kan signaleren en vervolgens ook weet hoe te handelen. *Professionaliseren van de leerkrachten d.m.v. van het aanbieden van achtergrond informatie. Het is belangrijk dat de leerkracht pestgedrag erkent en herkent en daar ook stelling tegen in neemt. Daarnaast dient er informatie te zijn hoe te signaleren, analyseren, een plan opzetten, plan uitvoeren en evalueren. Een leerkracht moet ook weten bij wie hij informatie en/of hulp kan gaan halen.*
9. Indien de leerkracht aanleiding daar toe ziet, besteedt hij of zij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek.
 - a. *Als er signalen van pestgedrag zijn is het goed om ook de collega's van dezelfde bouw te informeren. Zodat zij tijdens bijvoorbeeld het surveilleren een oogje in het zeil houden.*
 - b. *De leerkracht geeft informatie over pestgedrag, bijvoorbeeld d.m.v. het voorlezen van een boek/verhaal. Vervolgens kan er een klassengesprek plaatsvinden. In deze fase wordt het pestgedrag nog 'anoniem' besproken. In een veilige sfeer mag ieder zijn gedachten, zijn ervaring hierover uitspreken. N.a.v. wat er besproken wordt kan de leerkracht in gesprek gaan met de gepeste leerling, maar ook aan het kind wat pest. De leerkracht polst welke*

hulp er nodig is.

Van heel groot belang is dat de gehele groep zich bewust wordt dat zij een verantwoordelijkheid hebben om pestgedrag tegen te gaan. De groep kan door hun reactie pesten in stand houden. Als de leerlingen zien wat er gebeurt hebben ze de plicht dit te melden aan de leerkracht (dit is geen klikken!).

Hierbij is het van groot belang dat de leerkracht uitgaat van de beleving van de leerling. Als de leerling bepaald gedrag als pesten ervaart zal de leerkracht dit serieus moeten nemen en zijn oordeel niet mee laten wegen. Hierbij lettend op de gevoeligheid van een leerling, waar de een zijn schouders voor ophaalt kan datzelfde voor de ander als kwetsend ervaren worden.

NB. Omdat het voeren van een dergelijk gesprek bepaalde vaardigheden vraagt is het goed dat leerkrachten hier tips en advies in krijgen.

Van belang hierbij is dat je je als leerkracht wat terughoudend opstelt als het gaat om het vinden van de oplossing van het probleem. Stel open vragen en laat het kind zelf met de oplossing komen. Dit heeft meerdere voordelen,

- de leerling zoekt een bij hem passende oplossing
- de leerling voelt het meer als zijn verantwoordelijkheid
- de leerling leert dat het zelf problemen kan oplossen, positief voor ontwikkeling zelfbeeld

Operatieve/curatieve aanpak;

De 4 stappen:

Als pestgedrag gesignaleerd wordt in de groep pakken we dit aan door (zo nodig) de volgende stappen te zetten:

(eerst de stappen in het kort, vervolgens verder uitgewerkt)

1. Gesprek door leerkracht met alle betrokkenen, aandacht pestprobleem als groepsprobleem. Overleg met co-teacher.
2. Als het pestgedrag hiermee niet stopt, pestprobleem van de groep inbrengen in zorgteam. Ouders worden hiervan op de hoogte gesteld. In het zorgteam wordt gekeken welke hulp er nodig is voor alle betrokkenen.
3. Mocht het pestgedrag na de aangegeven interventies door het zorgteam nog niet ophouden, dan vindt er een gesprek plaats met de ouders van gepeste kind en met de ouders van het kind wat pest. Deze gesprekken vinden plaats met leerkracht en bouwcoördinator. Er worden gezamenlijke afspraken gemaakt, er wordt gekeken waar hulp nodig is. Ook wordt besproken wat de sanctie is bij niet of onvoldoende nakomen van afspraken door een van de partijen (leerling, ouders en school).
4. Indien het pestgedrag van het kind dat pest nu niet beëindigd, en / of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen.

De 4 STAPPEN uitvoerig met de gewenste interventies

1. Indien er sprake is van incidenten betreffende pestgedrag wordt dat met de betrokken kinderen (denk hierbij aan kinderen die pesten, de gepeste kinderen en de middengroep). besproken door de leerkracht van de betrokken kinderen. Dit gesprek met de kinderen van de groep staat niet op zichzelf maar wordt regelmatig herhaald om het probleem structureel aan te pakken. Van dit gesprek worden aantekeningen gemaakt in het dossier van zowel het kind dat pest als het gepeste kind. De leerkracht biedt altijd hulp aan het **gepeste kind**. Maar ook **het kind wat pest** heeft

begeleiding nodig van de leerkracht. Hierbij is het van groot belang om de verhalen van de kinderen serieus te nemen en uit te gaan van de beleving van de kinderen zelf. De beleving van het kind is de maatstaf!

a. Hulp aan het gepeste kind.

Dit is een punt van grote zorg, dit kind verdient professionele hulp. Bob van der Meer verwijst naar het in het vergetelheid geraakte boek: Bang zijn voor andere kinderen van Ringrose en Nijenhuis! Hulp kan geboden worden door de leerkracht in samenspraak met de gedragsspecialist. Hier kan ook gedacht worden aan de Sociale Vaardigheids-Weerbaarheidstraining zoals deze op Lodijke aangeboden wordt.

b. Hulp aan kind wat pest.

Vaak wordt er alleen beschuldigend gekeken naar de persoon die pest, terecht dat met het gedrag afkeurt en zonodig bestraft maar deze leerling heeft ook hulp nodig. Vaak is het voor leerkrachten lastig om een goed gesprek te voeren met de leerling die pest. Dit omdat de kindkenmerken* van deze leerlingen om speciale hulp vragen. Dit zou een mogelijke taak van de gedragsspecialist, een coach of counselor kunnen zijn. Goed om na te gaan waaruit dit gedrag voortkomt.

* Olweus geeft als kindkenmerken voor kinderen die pestgedrag vertonen: ze hebben positieve houding t.o.v. geweld, ze zijn impulsief, ze hebben sterke behoefte om anderen te domineren, zijn fysiek sterk, maken structureel gebruik van geweld, weinig empathisch.

Vaak zie je dat deze kinderen dit gedrag als voorbeeld zien in de thuissituatie.

NB. Kinderen die pesten hebben vaak kwaliteiten die ze nu negatief inzetten. Zij moeten leren deze kwaliteiten positief te gebruiken.

Daarnaast is het heel belangrijk om met de **rest van de groep** (de omstanders) over het pestprobleem te praten.

Deze omstanders (Bob van der Meer, zie ook hoofdstuk 4 b), zijn van erg grote invloed op het pestprobleem. Zij houden het pesten instant door de reactie die zij geven. Het is belangrijk dat de leerlingen weten wat hun rol is in de groep. Daarbij moeten zij weten dat iedereen uit de groep een verantwoordelijkheid heeft om pesten te voorkomen of te stoppen.

De zwijgende middengroep is een deel van de groep die niet (actief) stelling neemt tegen pesten. Deze groep kan worden gemobiliseerd door samen regels op te stellen. Deze regels zullen regelmatig aan de orde worden gesteld. Voor de leerlingen van de groepen 1 t/m 3 kunnen de regels op pictogrammen zichtbaar gemaakt worden.

In dit stadium kan het belangrijk zijn ook de ouders te informeren, afhankelijk van de grote van het probleem.

2. Als het pestgedrag aanhoudt is het wenselijk om dit probleem in te brengen in het zorgteam. In het zorgteam wordt gekeken welke hulp alle betrokkenen* nodig hebben.

**Alle betrokkenen: het gepeste kind, het pestende kind, de leerkracht, de groep (met de verschillende rollen van de groepsleden) en de ouders.*

De gedragsspecialist* kan als mediator optreden en in gesprek gaan met het kind wat pest en het gepeste kind. Denk hierbij aan conflicthantering door de gedragsspecialist die neutraal in het proces staat..

In eerste instantie zullen die gesprekken afzonderlijk van elkaar gevoerd worden zodat ieder zijn eigen beleving, zijn eigen kijk op het gebeuren kan vertellen. Door middel van deze gesprekken wordt getracht om de leerlingen inzicht te geven in de situatie en wat hun aandeel hierbij is. Als beiden de intentie uitspreken dat ze willen dat de situatie veranderd/verbeterd, worden er afspraken gemaakt. Ieder bedenkt wat hij kan veranderen aan zijn gedrag en wat hij graag veranderd zou willen zien aan het gedrag van de ander om het probleem op te lossen.

Vervolgens wordt in goed overleg de afspraken gedeeld met elkaar.

Deze afspraken worden ook met de leerkracht doorgesproken. De gedragsspecialist begeleidt (zo nodig) alle partijen hierbij.

De komende tijd worden met regelmaat kleine gesprekjes gevoerd met de betrokkenen en de gedragspecialist. Er wordt bij alle partijen nagevraagd of het lukt om zich aan de gemaakte afspraken te houden.

Hierbij kan het zinvol zijn ook de ouders te informeren, noodzakelijkheid is afhankelijk van het hele gebeuren.

* inschakelen van de gedragspecialist (of co teacher) heeft als voordeel dat deze door de leerlingen als meer neutraal gezien kan worden.

3. Mocht het pestgedrag na de aangegeven interventies door het zorgteam nog niet ophouden, dan vindt er een gesprek plaats met de ouders van gepeste kind en met de ouders van het kind wat pest. Deze gesprekken vinden plaats met leerkracht en de bouwcoördinator. Er worden gezamenlijke afspraken gemaakt, er wordt gekeken waar hulp nodig is. Ook wordt besproken wat de sanctie is bij niet of onvoldoende nakomen van afspraken door een van de partijen (leerling, ouders en school).

Deze gezamenlijk gemaakte afspraken worden doorgesproken met het kind dat pest en ook vastgelegd. Ook de eventueel op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. Ook hierbij heeft het een meerwaarde om het kind wat pest zelf mee te laten denken over deze sanctie. Dit kind kan ook nadenken hoe hij zijn gedrag goed kan maken! Om de gemaakte afspraken na te kunnen komen kan hulp nodig zijn, dit wordt besproken met alle betrokken partijen. Hierbij kan dan de juiste hulp aangegeven worden, evt. ook hulp buiten school.

Na een afgesproken tijd wordt het plan van aanpak geëvalueerd en zo nodig in overleg met leerkracht, betrokken leerlingen en ouders bijgesteld.

De directeur van de school wordt in dit stadium op de hoogte gesteld van bovenstaande gesprekken. De directeur kan de gemaakte afspraken terugvinden in het dossier van de school. Het is belangrijk om alle leerkrachten (van dezelfde bouw) op de hoogte te brengen van het aanhoudend pestgedrag en de gemaakte afspraken (leerlingbespreking) zodat zij bij het surveilleren mede op kunnen letten.

Indien noodzakelijk zal de groepsleerkracht hierbij extra *mee* surveilleren gedurende de pauzes onder schooltijd.

4. Indien het pestgedrag van het kind dat pest nu niet beëindigd, en/of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem aan te pakken kan de directeur van de school overgaan tot bijzondere maatregelen. Dit gebeurt altijd in/na overleg met ouders en zorgteam. Maatregelen:
 - a. isoleren van de leerling die pest of
 - b. het overplaatsen van de leerling die pest (of het gepeste kind) naar een andere groep.
 - c. Ook schorsing van de leerling die pest (tot maximaal twee dagen) behoort, *bij uitzondering*, tot de mogelijkheden.
 - d. Indien dit alles niet leidt tot verbetering zal de ouders geadviseerd worden te kijken naar een andere school voor hun kind.

We volgen hierbij de procedure schorsing en verwijdering van leerlingen zoals die beschreven is in de (aanvulling van) de schoolgids.

De concrete pedagogische invulling als handvat van het pestprotocol:

Het is belangrijk dat de lessen uit de map Pedagogisch klimaat uitgebreid worden* en met regelmaat besproken worden in bouwvergaderingen en/of paralleloverleg.

* het boek: **Wij zijn een groep** geeft hele leuke en verrassende opdrachten en spelideeën om het groepsgevoel te versterken. Deze opdrachten kunnen het gehele schooljaar ingezet worden.

Daarbij is het heel belangrijk dat kinderen meer van elkaar weten zodat er meer begrip opgebracht kan worden.

En als afsluiting nog een maal:

Enkele belangrijke regels bij het pesten luiden:

- ➔ Word je gepest, praat er dan thuis en op school over. Je mag het niet geheim houden!!
- ➔ Ben je op de hoogte dat er gepest wordt, praat er dan met anderen over, bijv. met je ouders of je leerkracht!! Je mag het niet geheim houden!!
- ➔ Neem je verantwoordelijkheid (en sluit niet je ogen).